

УДК 338:657.504

С. В. Рилеев, к.е.н., доцент,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

**КЛАСИФІКАЦІЯ ПОСЛУГ ЩОДО ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ
ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ**

Анотація

Опираючись на нормативно-правові активи з врахуванням інформаційних потреб загальнодержавного, регіонального (територіального), галузевого рівнів управління, а також рівня окремих суб'єктів господарювання, узагальнено класифікацію послуг щодо поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ). Висвітлено стан та динаміку обсягів послуг щодо поводження з ТПВ в Україні в розрізі стадій життєвого циклу відходів, а також суб'єктів, які надають зазначені послуги. Обґрунтовано доцільність розвитку ринку послуг відповідно до світових стандартів та вимог ЄС, покликано розв'язати екологічні, соціально-економічні та інші проблеми, пов'язані з утворенням та поводженням з ТПВ, а також забезпечити нормальну життєдіяльність населення України та її регіонів. За результатами проведених досліджень окреслено напрямки поглиблення класифікації послуг щодо поводження з ТПВ в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень на різних рівнях управління та створення територіальних кластерів зазначених послуг.

Ключові слова: відходи, тверді побутові відходи, екологія, послуги, класифікація послуг, обліково-аналітичне забезпечення, поводження з відходами, життєвий цикл відходів, сортування, знешкодження, утилізація, захоронення відходів.

С. В. Рылеев, к.э.н., доцент,
Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,
г. Черновцы

**КЛАССИФИКАЦИЯ УСЛУГ ПО ОБРАЩЕНИЮ С ТВЕРДЫМИ
БЫТОВЫМИ ОТХОДАМИ В СИСТЕМЕ УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОГО
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ УПРАВЛЕНИЯ**

Аннотация

В результате мониторинга нормативно-правовых актов, учитывая информационные потребности общегосударственного, регионального (территориального), отраслевого уровней управления, а также отдельных субъектов хозяйствования, систематизирована классификация услуг по обращению с твердыми бытовыми отходами (ТБО). Дана оценка состояния и динамики объемов услуг по обращению с ТБО в Украине в разрезе стадий жизненного цикла отходов, а также субъектов, предоставляемых данные услуги. Обоснована целесообразность развития рынка услуг, соответствующего мировым стандартам и требованиям ЕС, призванного решить экологические, социально-экономические и другие проблемы, связанные с образованием и обращением ТБО, а также обеспечить нормальную жизнедеятельность населения Украины и ее регионов. В результате проведенных

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

исследований были выделены направления детализации классификации услуг по обращению с ТБО в системе информационного обеспечения принятия решений на различных уровнях управления, а также создания территориальных кластеров очерченных услуг.

Ключевые слова: отходы, твердые бытовые отходы, экология, классификация, услуги, учетно-аналитическое обеспечение, обращение с отходами, жизненный цикл отходов, сортировка, обезвреживание, утилизация, захоронение отходов.

Постановка проблеми. Зростання обсягів промислового виробництва, викликане підвищенням споживчої активності, висуває на перший план проблему управління твердими побутовими відходами (ТПВ), збільшення обсягу яких пропорційне зростанню обсягів виробництва та споживання. Проблема поводження з ТПВ є багатоаспектною, оскільки їй притаманні природоохоронні, технологічні, санітарно-гігієнічні та економічні складові, а також соціальний та моральний характер.

Складність розв'язання екологічних проблем, їх взаємозв'язок з іншими соціально-економічними проблемами висуває на перший план стійкість розвитку управління послугами у сфері безпеки поводження з ТПВ як на загальнодержавному, регіональному, галузевому рівнях, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання. В системі управління послугами щодо поводження з ТПВ важливого значення набуває обліково-аналітичне забезпечення, яке враховує специфіку функціонування кожного із зазначених рівнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду та удосконаленню системи обліково-аналітичного забезпечення управління послугами щодо поводження з ТПВ присвятили свої праці: О. В. Берюх, О. О. Білопільська [1], О. І. Бондар, Г. П. Виговська, О. В. Закалюкіна [4], А. М. Коваленко, Т. П. Козаченко, М. А. Костенко, О. В. Кутняшенко [7], Ю. А. Олениченко, А. А. Лебедєва [8], Я. А. Ляшок, К. В. Романчук та К. В. Шиманська [11], А. С. Фалевич [12], Ф. В. Стольберг, А. А. Драйер, Ж.-Ф. Борг та ін. Згадані науковці детально висвітлили сутність та зміст видів господарської діяльності, пов'язаної із поводженням з ТПВ, класифікацію ТПВ, окремі аспекти інформаційного забезпечення управління з ТПВ тощо.

Проте на сьогодні не розроблена класифікація послуг у сфері поводження з ТПВ, основою для якої є уявлення про дані послуги як системи державних, регіональних, муніципальних (комунальних) та ринкових послуг, що надаються органами державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами різних форм власності та організаційно-правових форм господарювання на всіх стадіях життєвого циклу відходів, з метою попередження шкідливого впливу на навколишнє середовище.

Мета статті полягає в узагальненні та систематизації класифікації

послуг у системі обліково-аналітичного забезпечення управління поведженням з ТПВ, як на рівні окремих суб'єктів господарювання, включаючи комунальні підприємства, так і розробки відповідних програм, стратегій, концепцій на регіональному та загальнодержавному рівнях.

Виклад основного матеріалу. Збільшення обсягів відходів актуалізує необхідність розробки програм, покликаних вирішити еколого-економічні та інші проблеми, що, відповідно, передбачає створення нових та розвиток вже існуючих підприємств, які спеціалізуються на наданні послуг різного характеру щодо поведження з ТПВ. Саме різновид послуг (робіт) виступає одним з вихідних моментів не лише розробки й обґрунтування відповідних проектів та програм, але й взагалі створення суб'єктів господарювання, які функціонують у сфері поведження з ТПВ на всіх стадіях їхнього життєвого циклу: збирання, перевезення, сортування, переробка, захоронення тощо.

Збирання ТПВ здійснюють підприємства сфери ЖКГ (житлові ремонтно-експлуатаційні підприємства, житлово-будівельні (житлові) кооперативи тощо), об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, фізичні особи тощо. Перевезенням ТПВ займаються комунальні підприємства, спеціалізовані юридичні особи інших форм власності або фізичні особи-підприємці. Сортування та переробка ТПВ здійснюється відповідно на сміттесортувальних станціях та сміттєпереробних заводах. Захоронення відходів відбувається на полігонах підприємствами-ліцензіатами Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП). Полігони знаходяться у власності муніципалітетів, деякі з полігонів передані приватним підприємствам в оренду.

За даними НКРЕКП, наданням послуг щодо захоронення та перероблення побутових відходів в Україні впродовж 2016 р. займалися переважно комунальні підприємства, які належать до сфери ЖКГ (без урахування Львівської обл., інформація від якої не була надана, та без урахування АР Крим та м. Севастополь, частин Донецької та Луганської обл.). Із 39 господарюючих суб'єктів, які надавали послуги зі збору, вивезення (транспортування) та захоронення ТПВ, кількість комунальних підприємств становить 25 суб'єктів, інші 14 – це підприємства приватної, колективної форм власності, а також фізична особа – підприємець (Донецька обл.), питома вага яких становить 64,1 та 35,9 % відповідно.

Згідно з інформацією обласних державних адміністрацій, у 2016 р. надавали послуги у сфері поведження з побутовими відходами 968 суб'єктів різних форм власності. З них 10 зазначено як ті, що здійснюють

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

діяльність у сфері перероблення та 530 – у сфері захоронення ТПВ. За 2016 рік суб'єктами захоронено на полігонах та сміттєзвалищах 7,3 млн т або 40,4 млн м³ ТПВ, що становить 87 % від даних Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України за 2016 р. Перероблено 0,3 млн т, що становить близько 0,7 % від загального обсягу вивезених ТПВ. При цьому 89,64 % обсягів перероблення припадає на м. Київ. Відсортовано 1,34 % вивезених ТПВ [6].

У системі підготовки та поширення статистичної інформації за видами економічної діяльності в Україні використовується КВЕД-2010. КВЕД – складова частина державної системи класифікації і кодування техніко-економічної та соціальної інформації в Україні. КВЕД призначено для використання органами державного управління, фінансовими органами та органами статистики. КВЕД гармонізовано із статистичною класифікацією видів економічної діяльності у ЄС (NACE – фр. *Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes*), що у свою чергу є гармонізованою із міжнародною стандартною галузевою класифікацією (ISIC – англ. *International Standard Industrial Classification of All Economic Activities*).

Види та зміст економічної діяльності, пов'язаної із поводженням з ТПВ, відповідно до КВЕД-2010 наведені на рис. 1.

В основі ідентифікації діяльності у законодавстві, що визначає правові, організаційні та економічні засади діяльності, пов'язаної із запобіганням або зменшенням обсягів утворення відходів, їх збиранням, перевезенням, зберіганням, сортуванням, обробленням, утилізацією та видаленням, знешкодженням та захороненням, а також з відверненням негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини на території України лежить поняття «поводження з відходами». Так, Закон України «Про відходи» визначає, що поведження з відходами – дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення [9].

Види діяльності щодо поводження з ТПВ відповідно до Закону України «Про відходи», а також зміст господарських операцій в системі побудови та ведення бухгалтерського обліку, економічного (екологічного, інвестиційного та інноваційного) аналізу та аудиту (контролю) з боку органів державної й місцевої влади наведено на рис. 2.

<p>Секція Е «Водопостачання; каналізація, поводження з відходами». Включає поводження (у т.ч. збирання, оброблення та розміщення) з будь-якими відходами, такими як тверді або нетверді промислові та побутові відходи, а також розчищення забруднених ділянок. Результатами процесу оброблення відходів і стічних вод може бути їх розміщення або використання як сировини для інших виробничих процесів. Діяльність, пов'язана із водопостачанням, також включена до цієї секції</p>	
<p>Розділ 38 «Збирання, оброблення й видалення відходів; відновлення матеріалів». Включає збирання, оброблення, видалення відходів, місцеві перевезення відходів та експлуатацію засобів утилізації відходів (тобто одержування з відходів відсортованих відновлюваних матеріалів)</p>	
<p>Група 38.1 «Збирання відходів»</p> <p>Включає збирання побутових і промислових відходів у місцях їх накопичення, сміткових контейнерах, ємностях тощо. До цієї діяльності відносять збирання як безпечних, так і небезпечних відходів, наприклад, побутових відходів, таких як відпрацьовані елементи живлення, використані харчові олії та жири, відпрацьовані технічні та моторні олії, а також будівельні відходи</p>	
<p>Клас 38.11 «Збирання безпечних відходів»</p> <p>Включає: збирання безпечних твердих побутових і промислових відходів у місцях їх накопичення, сміткових контейнерах, ємностях тощо та змішаних відновлюваних матеріалів; збирання матеріалів, придатних для вторинного використання; збирання сміття з урн у громадських місцях</p>	<p>Клас 38.12 «Збирання небезпечних відходів»</p> <p>Включає збирання твердих та нетвердих небезпечних відходів, таких як вибухові речовини, що окислюються, займісті, токсичні, що викликають подразнення, шкідливі, канцерогенні, ілкі, що викликають зараження, або інші речовини та препарати, шкідливі для здоров'я людини і навколишнього середовища. Зазначені відходи також можуть проходити ідентифікацію, оброблення, пакування, етикетування для цілей їх подальшого транспортування</p>
<p>Група 38.2 «Оброблення та видалення відходів»</p> <p>Включає видалення та оброблення відходів перед їх утилізацією різними способами, такими як оброблення органічних відходів з метою їх видалення; оброблення та знищення інфікованих живих або мертвих тварин та інших заражених відходів; оброблення та видалення радіоактивних відходів лікарень та ін.; захоронення сміття у воді або закопування у ґрунт; видалення уживаних товарів, таких як холодильники, для знищення шкідливих відходів; видалення відходів кремацією або спалюванням. Ця група також включає одержування теплової енергії від спалювання відходів і сміття</p>	
<p>Клас 38.21 «Оброблення та видалення безпечних відходів»</p> <p>Включає видалення та оброблення твердих або нетвердих безпечних відходів перед їх утилізацією: експлуатацію полігонів для захоронення безпечних відходів; видалення безпечних відходів шляхом спалювання або іншими методами, з одержуванням електроенергії або пари, компосту, заміників палива, біогазу та інших побічних продуктів для подальшого використання або без їх одержування; оброблення органічних відходів для їх подальшої утилізації</p>	<p>Клас 38.22 «Оброблення та видалення небезпечних відходів»</p> <p>Включає видалення та оброблення твердих або нетвердих небезпечних відходів, таких як вибухові речовини, що окислюються, займісті, токсичні речовини, що викликають подразнення, шкідливі, канцерогенні, ілкі речовини, що викликають зараження або інші речовини та препарати, шкідливі для здоров'я людини та навколишнього середовища</p>
<p>Група 38.3 «Відновлення матеріалів»</p> <p>Включає видалення та оброблення відходів перед їх утилізацією різними способами, такими як оброблення органічних відходів з метою їх видалення; оброблення та знищення інфікованих живих або мертвих тварин та інших заражених відходів; оброблення та видалення радіоактивних відходів лікарень та ін.; захоронення сміття у воді або закопування у ґрунт; видалення уживаних товарів, таких як холодильники, для знищення шкідливих відходів; видалення відходів кремацією або спалюванням. Ця група також включає одержування теплової енергії від спалювання відходів і сміття</p>	
<p>Клас 38.31 «Демонтаж (розбирання) машин і устаткування»</p> <p>Включає демонтаж автомобілів кораблів, комп'ютерів, телевізорів та іншого устаткування, що зазнало аварій або поломки, задля утилізації їх відходів</p>	<p>Клас 38.32 «Відновлення відсортованих відходів»</p> <p>Включає перероблення металевих і неметалевих відходів і брутку у вторинну сировину, зазвичай за допомогою механічних або хімічних процесів трансформації. Також до цього класу включають відновлення матеріалів з відходів у вигляді: 1) відокремлення та сортування вторинної сировини від нешкідливих відходів (наприклад, сміття) або 2) відокремлення та сортування змішаної вторинної сировини, такої як папір, пластмаси, використані консервні банки та металеві вироби, за категоріями</p>

Рис. 1. Види та зміст економічної діяльності, пов'язаної з наданням послуг щодо поводження з ТПВ відповідно до КВЕД-2010*

*Джерело: складено за [3].

Діяльність	Зміст діяльності відповідно до Закону України «Про відходи»	Зміст господарської операції
Збирання	Діяльність, пов'язана з вилученням, накопиченням і розміщенням відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах, включаючи сортування відходів з метою подальшої утилізації чи видалення	1) збирання відходів за стадіями обробки сировини (в результаті споживання); 2) організація (придбання, оренда, підготовка) місць для накопичення і розміщення відходів; 3) встановлення матеріальної відповідальності за зібрані та складовані відходи
Перевезення	Транспортування відходів від місць їх утворення або зберігання до місць чи об'єктів оброблення, утилізації чи видалення	1) придбання або оренда, дообладнання спеціалізованого автотранспорту для транспортування відходів; 2) забезпечення інструментом, спецодягом, спецзуттям та засобами індивідуального захисту, відповідальних за транспортування відходів; 3) організація навантажувально-розвантажувальних робіт
Сортування	Механічний розподіл відходів за їх фізико-хімічними властивостями, технічними складовими, енергетичною цінністю, товарними показниками тощо з метою підготовки відходів до їх утилізації чи видалення	1) забезпечення інструментом, спецодягом, спецзуттям та засобами індивідуального захисту працівників, відповідальних за сортування відходів; 2) організація робіт із сортування відходів
Зберігання	Тимчасове розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах (до їх утилізації чи видалення)	1) організація (придбання, оренда, підготовка) місць для зберігання відходів; 2) встановлення матеріальної відповідальності за зібрані та складовані відходи
Оброблення (перероблення)	Здійснення будь-яких технологічних операцій, пов'язаних із зміною фізичних, хімічних чи біологічних властивостей відходів, з метою підготовки їх до екологічно безпечного зберігання, перевезення, утилізації чи видалення	1) придбання або оренда, дообладнання спеціалізованого обладнання для оброблення (перероблення) відходів; 2) забезпечення інструментом, спецодягом, спецзуттям та засобами індивідуального захисту відповідальних за оброблення (перероблення) відходів; 3) організація робіт з оброблення (перероблення) відходів
Утилізація	Використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів	1) придбання або оренда, дообладнання спеціалізованого обладнання для утилізації відходів; 2) забезпечення інструментом, спецодягом, спецзуттям та засобами індивідуального захисту працівників, відповідальних за утилізацію відходів; 3) організація робіт з утилізації відходів (найм спеціалізованого підприємства); 4) збирання вторинної сировини; 5) сортування та розміщення вторинної сировини; 6) встановлення матеріальної відповідальності за зібрану та складовану вторинну сировину
Знешкодження	Зменшення чи усунення небезпечності відходів шляхом механічного, фізико-хімічного чи біологічного оброблення	1) придбання або оренда, дообладнання спеціалізованого обладнання для знешкодження відходів; 2) забезпечення інструментом, спецодягом, спецзуттям та засобами індивідуального захисту працівників, відповідальних за знешкодження відходів; 3) організація робіт зі знешкодження відходів
Видалення	Здійснення операцій з відходами, що не призводять до їх утилізації	1) придбання або оренда, дообладнання спеціалізованого обладнання для видалення відходів; 2) забезпечення інструментом, спецодягом, спецзуттям та засобами індивідуального захисту працівників, відповідальних за видалення відходів; 3) організація робіт з видалення відходів; 4) сортування та розміщення матеріальних ресурсів, що є результатами процесу видалення відходів; 5) встановлення матеріально відповідальної особи за зібрану та складовану вторинну сировину
Захоронення	Остаточне розміщення відходів при їх видаленні у спеціально відведених місцях чи на об'єктах таким чином, щоб довгостроковий шкідливий вплив відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини не перевищував	1) організація робіт із захоронення відходів (найм спеціалізованого підприємства); 2) оренда або придбання, плата за місце захоронення відходів

Рис. 2. Види діяльності, пов'язаної із поводженням з ТПВ відповідно до Закону України «Про відходи»*

* Джерело: складено за [9; 11, с. 286-289].

Окремо у Законі України «Про відходи» виділяють діяльність з транскордонного перевезення відходів, під якими розуміють транспортування відходів з території або через територію України, на територію або через територію іншої держави [9].

Інформація щодо фактичних обсягів наданих послуг суб'єктів господарювання на території України, які здійснюють діяльність у сфері поводження з ТПВ за 2015-2016 рр. подана у табл. 1 [5; 6].

Таблиця 1

Динаміка фактичних обсягів наданих послуг суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері поводження з ТПВ за 2015-2016 рр. *

№ з/п	Види діяльності	Роки		Абсолютний приріст	Темп приросту, %
		2015	2016		
Тонни					
1.	Вивезення	7871479,0	9069049,7	1197570,7	15,2
2.	Сортування	76967,0	121435,4	44468,4	57,8
3.	Перероблення	254251,3	285875,9	31624,6	12,4
4.	Захоронення	6959510,0	7306795,0	347285,0	5,0
Метри кубічні					
1.	Вивезення	38440685,0	40723244,0	2282559,0	5,9
2.	Сортування	421878,0	867411,0	445533,0	105,6
3.	Перероблення	1921305,0	218701,4	-1702603,6	-88,6
4.	Захоронення	35673273,0	40363293,0	4690020,0	13,1

* Джерело: складено за [5; 6].

Аналізуючи дані НКРЕКП (табл. 1), відзначимо, що протягом 2015-2016 рр. відбувалося постійне зростання фактичних обсягів надання послуг суб'єктами господарювання в сфері поводження з ТПВ, а саме обсягів вивезення, сортування, перероблення та захоронення відходів відповідно на 1197570,7, 44468,4, 31624,6 та 347285 т, або на 15,2, 57,8, 12,4 та 5 %. При цьому у 2016 році порівняно з 2015 відбулося зменшення обсягів перероблення ТПВ на 1702603,6 м³, або на 88,6 %.

Лідерами та єдиними представниками в Україні, які здійснюють переробку ТПВ, є суб'єкти господарювання, які функціонують у м. Києві, Рівненській та Харківській областях (суб'єктами ліцензіатами-НКРЕКП з перероблення ТПВ за підсумками 2016 року є два підприємства, а саме філіал ПАТ «Київенерго» сміттєспалювальний завод «Енергія» з фактичним річним обсягом термічного знешкодження побутових відходів – 256,3 тис. т та ТОВ «УкрекоІндастрі», м. Рівне – 29,1 тис. т) [6].

Здійснення операцій щодо сортування ТПВ відбувається переважно на підприємствах, які здійснюють свою господарську діяльність, на території

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Вінницької, Івано-Франківської, Рівненської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Чернівецької областях та м. Києві.

У ст. 14 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виділено наступні групи послуг, у т.ч. поводження з ТПВ, залежно від порядку затвердження цін/тарифів на них:

1) перша група – послуги, тарифи на які затверджують уповноважені центральні органи виконавчої влади, а саме Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України). НКРЕКП ж здійснює регулювання тарифів у сфері перероблення та захоронення побутових відходів для об'єктів, які обслуговують населені пункти з чисельністю населення понад 100 тис. осіб, та об'єктів з потужністю перероблення чи захоронення понад 50 тис. т, або 200 тис. м³ побутових відходів на рік;

2) друга група – послуги, тарифи на які затверджують органи місцевого самоврядування для надання на відповідній території (міська, обласна, районна, сільська, селищна ради, об'єднані територіальні громади);

3) третя група – послуги, тарифи на які визначаються виключно за договором (домовленістю сторін) [10].

В основу класифікації послуг щодо поводження з ТПВ може бути покладено класифікацію відходів відповідно до Державного класифікатора України 005-96 «Класифікатор відходів». Ідентифікація ТПВ відбувається у межах Розділу Б «Відходи від надання послуг» за кодом 772 «Відходи комунальні (міські) інші» з подальшою деталізацією в розрізі груп 7720.3 «Відходи продукції, які утворилися під час її експлуатації (застосування, споживання)» та 7729 «Послуги спеціалізовані щодо поводження з відходами комунальними (міськими) іншими, які надаються за місцем утворення відходів» [2].

Особливого значення для комунальних підприємств загалом і тих, які функціонують у сфері поводження з ТПВ зокрема, набуває оплата наданих послуг, яка може здійснюватися за рахунок бюджетних коштів (фінансування діяльності бюджетних установ за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів), коштів юридичних та фізичних осіб. При цьому в обсязі реалізації та сплачених послуг окремо виділяють відповідно суму нарахованих та фактично одержаних субсидій (Звіт про поводження з ТПВ форми № 1-ТПВ, затверджений Наказом Міністерства будівництва, архітектури та ЖКГ України від 19.09.2006 р. № 308).

Важливого значення у системі екологічного, соціального та економічного розвитку України у напрямку наближення до стандартів ЄС відіграє публічний та внутрішньогосподарський контроль за якістю послуг

ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES

та діяльністю суб'єктів господарювання у сфері поводження з ТПВ. Саме державний, муніципальний, громадський та внутрішньогосподарський контроль виступає функцією управління на макро-, мікро-, галузевому та регіональному рівнях у системі забезпечення життєдіяльності населення та екологічної безпеки України.

Класифікація послуг щодо поводження з ТПВ			
За видами економічної діяльності щодо поводження з ТПВ відповідно до КВЕД-2010 (класи)			
38.11 «Збирання безпечних відходів»			38.12 «Збирання небезпечних відходів»
38.21 «Оброблення та видалення безпечних відходів»			38.22 «Оброблення та видалення небезпечних відходів»
38.31 «Демонтаж (розбирання) машин і устаткування»			38.32 «Відновлення відсортованих відходів»
39.00 «Інші діяльність щодо поводження з відходами»			
За видами діяльності щодо поводження з ТПВ відповідно до Закону України «Про відходи»			
Збирання	Перевезення		Зберігання
Сортування	Оброблення (перероблення)		Утилізація
Видалення	Захоронення		Знешкодження
За порядком затвердження тарифів відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги»			
Послуги, тарифи на які за тверджують уповноважені центральні органи виконавчої влади або Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг			
Послуги, тарифи на які затверджують органи місцевого самоврядування для надання на відповідній території			
Послуги, тарифи на які визначаються виключно за договором (домовленістю сторін)			
За видами послуг відповідно до Державного класифікатора України 005-96 «Класифікатор відходів» (Код 772 «Відходи комунальні (міські) інші»)			
Група 7720.3 «Відходи продукції, які утворилися під час її експлуатації (застосування, споживання)»		Група 7729 «Послуги спеціалізовані щодо поводження з відходами комунальними (міськими) іншими, які надаються за місцем утворення відходів»	
За джерелами фінансування (оплати коштів) послуг			
Кошти державного бюджету	Кошти місцевого бюджету	Субсидії	
Кошти юридичних осіб		Кошти фізичних осіб	
За споживачами послуг			
Державних установ та організацій	Підприємства	Фізичні особи	
Житлово-будівельні (житлові) кооперативи	Житлово-експлуатаційні організації	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку	
Житлово-ремонтне експлуатаційне підприємство		Інші споживачі послуг	
За рівнем контролю щодо надання, реалізації та якості послуг			
Державний		Громадський	
Муніципальний		Внутрішньогосподарський	
За системою юридичної реєстрації послуг			
Послуги, які вимагають ліцензування		Послуги, які не вимагають ліцензування	

Рис. 3. Класифікація послуг щодо поводження з ТПВ

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Окремі послуги щодо поводження з ТПВ вимагають одержання відповідних ліцензій, інші – ні. Зокрема, послуги щодо захоронення ТПВ надають підприємства-ліцензіати НКРЕКП. Ліцензуванню також підлягають підприємства, що здійснюють операції у сфері поводження з небезпечними відходами.

Узагальнена та систематизована класифікація послуг щодо поводження з ТПВ наведена на рис. 3. Дана класифікація базується на положеннях основних нормативно-правових актів України, які регулюють здійснення господарської діяльності, ліцензування, затвердження тарифів тощо у сфері надання послуг щодо поводження з ТПВ.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Систематизована класифікація є основою для обліково-аналітичного забезпечення управління послугами щодо поводження з ТПВ на всіх рівнях: державному, регіональному, муніципальному, галузевому, окремих суб'єктів господарювання. Дана класифікація враховує потреби статистичного, бухгалтерського обліку, інвестиційного аналізу, публічного та внутрішньогосподарського контролю в системі обґрунтування проектів та програм, а також управління якістю послуг щодо поводження з ТПВ у напрямку забезпечення життєдіяльності населення, екологічної безпеки України та її регіонів.

Запропонована класифікація виступає основою для подальшої деталізації послуг щодо поводження з ТПВ, зокрема залежно від: морфологічного складу відходів; форм власності суб'єктів господарювання, які надають послуги; рівнів прийняття управлінських рішень; ступеня впливу на навколишнє середовище; рівня рентабельності (економічної ефективності); способів (методів) реалізації послуг на кожній із стадій життєвого циклу відходів тощо.

Список використаних джерел:

1. Білопільська О. О. Еколого-економічні основи управління системою поводження з твердими побутовими відходами : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.06 / Білопільська Олександра Олександрівна. – Суми, 2014. – 246 с.
2. Державний класифікатор України 005-96 «Класифікатор відходів» [Електронний ресурс] : Наказ Держстандарту України від 29.02.1996 р. № 89. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com/big/text78/pg1.htm>.
3. Державний класифікатор України 009:2010 «Класифікатор видів економічної діяльності» [Електронний ресурс] : Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457. – Режим доступу : http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html.
4. Закалюкіна Е. В. Эколого-экономические аспекты управления процессом обращения с твердыми бытовыми отходами : дис. канд. екон. наук : 08.00.05 / Закалюкіна Елена Владимировна. – Ставрополь, 2013. – 210 с.
5. Інформація щодо проведеного моніторингу та аналізу ситуації на ринках поводження з

побутовими відходами, їх перероблення та захоронення за 2015 рік [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. – Режим доступу :

http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/monitoring_NKREKP_vidhody-2015.pdf.

6. Інформація щодо проведеного моніторингу та аналізу ситуації на ринках поводження з побутовими відходами, їх перероблення та захоронення за 2016 рік [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. – Режим доступу : <http://www.nerc.gov.ua/?news=6327>.

7. Кутняшенко О. І. Обґрунтування параметрів промислової переробки заскладованих несортованих побутових відходів : дис. ... канд. техн. наук : 21.06.01 / Кутняшенко Олексій Ігорович. – Покровськ, 2017. – 182 с.

8. Лебедева А. А. Методика комплексной оценки системы обращения с отходами в населенных пунктах Российской Федерации : дис. ... канд. геолог. наук : 25.00.36 / Лебедева Анастасия Алексеевна. – Санкт-Петербург, 2015. – 193 с.

9. Про відходи [Електронний ресурс] : Закон України від 05.03.1998 р. №187/98-ВР. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/187/98BP>.

10. Про житлово-комунальні послуги [Електронний ресурс] : Закон України від 24.06.2004 р. №1875-IV. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>.

11. Романчук К. В. Напрями облікового забезпечення та регулювання господарських операцій підприємств у сфері поводження з відходами / К. В. Романчук, К. В. Шиманська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2013. – Вип. 3 (27). – С. 281-298.

12. Фалевич А. С. Экономические методы управления проектами по утилизации и переработке твердых бытовых отходов муниципального образования : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 / Фалевич Анастасия Сергеевна. – Москва, 2014. – 183 с.

Serhiy Rylieiev, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi

CLASSIFICATION OF SERVICES FOR SOLID HOUSEHOLD WASTE IN THE ACCOUNTING AND ANALYTICAL SYSTEM OF MANAGEMENT REQUIREMENTS

Summary

Based on regulatory and legal assets, taking into account the information needs of national, regional (territorial), levels of management, as well as the level of individual economic entities, we generalize the classification of services for management of solid household waste. the state and dynamics of waste management services in Ukraine in terms of the stages of the life cycle of waste as well as the entities providing these services have been highlighted in the article. The advisability of the development of market of services in accordance with the world standards and requirements of the EU, designed to solve environmental, socio-economic and other issues related to the formation and management of solid waste, as well as to ensure the normal life of the population of Ukraine and its regions have been sustained. According to the results of the conducted studies, the directions of deepening the classification of services for the treatment of solid waste in the system of information provision decision-making at different levels of management and the creation of territorial clusters of these services are outlined.

Keywords: waste, solid household waste, ecology, services, classification of

services, accounting and analytical provision, waste management, life cycle of waste, sorting, disinfection, utilization, disposal of waste.

References:

1. Bilopil'ska, O.O. (2014). *Ecological and economic bases of management of the system of management of solid household waste*. PhD dissertation, Economics of nature and environmental protection. Sumy State University, Sumy (in Ukr.).
2. State Committee of Ukraine for Standardization, Metrology and Certification (1996). *Classifier of waste, State Classifier of Ukraine 005-96*, Order of Ukraine of 29.02 №89. Available at: <http://www.uazakon.com/big/text78/pg1.htm> (in Ukr.).
3. State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy (2010). *Classifier of types of economic activity, State Classifier of Ukraine 009:2010*, Order of Ukraine of 11.10 № 457. Available at: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html (in Ukr.).
4. Zakalyukina, E.V. (2013). *Ecological and economic aspects of management of the process of solid household waste management*. PhD dissertation, Economy and management of national economy. North-Caucasus Federal University, Stavropol (in Russ.).
5. Energy and Utilities of the National Regulatory Commission, Ukraine (2016). *Information on conducted monitoring and analysis of the situation on the markets for household waste management, their processing and disposal for 2015*. Available at : http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/monitoryng_NKREKP_vidhody-2015.pdf (in Ukr.).
6. Energy and Utilities of the National Regulatory Commission, Ukraine (2017). *Information on conducted monitoring and analysis of the situation on the markets for household waste management, their processing and disposal for 2016*. Available at : <http://www.nerc.gov.ua/?news=6327> (in Ukr.).
7. Kutnyashenko, O.I. (2017). *Substantiation of parameters of industrial processing of composite unsorted domestic waste*. PhD dissertation, Ecological safety. Donetsk National Technical University, Pokrovsk (in Ukr.).
8. Lebedeva, A.A. (2015). *Methodology of integrated assessment of the waste management system in the settlements of the Russian Federation*. PhD dissertation, Geoecology (Earth sciences). Russian State Hydrometeorological University, St. Petersburg (in Russ.).
9. *On Waste*, Law of Ukraine of 05.03.1998 № 187/98-BP. Fund of the state property of Ukraine. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/187/98BP> (in Ukr.).
10. *On Housing and Communal Services*, Law of Ukraine of 24.06.2004 № 1875-IV. Fund of the state property of Ukraine. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1875-15> (in Ukr.).
11. Romahchuk, K.V., Shimanska, K.V. (2013). Areas of accounting and regulation of business operations of enterprises in the field of waste management. *Problemy teorii ta metodologii buhgalterskogo obliku, kontroly i analizu [Problems of the theory and methodology of accounting, control and analysis]*, vol. 3 (27), pp. 281-289 (in Ukr.).
12. Falevich, A.S. (2014). *Economic methods of project management for utilization and processing of municipal solid household waste*. PhD dissertation, Economy and management of national economy. Plekhanov Russian University of Economics, Moscow (in Russ.).

